

Uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program

RAPPORT FÖR VERKSAMHETSÅR 2015 och 2016

Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har haft i uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program (regeringsbeslut 2015a). I den här rapporten redovisar vi hur vi genomfört vårt uppdrag under 2016.

Myndigheten har inom ramen för uppdraget arrangerat ett tjugotal aktiviteter för att stötta kommuner som vill utveckla ett våldsförebyggande arbete med ett genusperspektiv med hjälp av handboken *Inget att vänta på* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014). MUCF har genom dessa aktiviteter nått ut till över 1000 personer inom offentlig och ideell sektor. Utöver det har vi även nått ut till allmänheten med vårt arbete genom tre radioinslag och åtta redaktionella inslag i framförallt lokalmedia. På detta sätt har vi skapat god kännedom om det våldsförebyggande arbete som, med MUCF:s stöd, påbörjats runt om i landet.

Myndigheten har även arbetat med att utveckla *Inget att vänta på* och med att följa och dokumentera det våldspreventiva arbete som sker i Borås stad och Botkyrka kommun. Utifrån det genomförda arbetet har vi identifierat behov och framtida utvecklingsområden för det våldspreventiva arbetet. Dessa redogörs också för i denna rapport.

Detta uppdrag är en del av arbetet för att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och har inneburit att stimulera kommuner att utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med genusperspektiv, utifrån vad som visat sig framgångsrikt i befintlig forskning.

Lena Nyberg, generaldirektör
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Konferenser, processdagar och workshoppar	6
Övrig kunskapsspridning och samverkan	13
Våldspreventivt arbete i praktiken	16
Kommunikation och mediegenomslag	19
Slutdiskussion	20
Referenser	23
Bilaga 1: Regeringsbeslut.....	24
Bilaga 2: Utskick till alla kommuner.....	27
Bilaga 3: Utskick till alla länsstyrelser	28
Bilaga 4: Exempel på regional konferensinbjudan.....	29
Bilaga 3: Exempel på regional processdaginbjudan.....	30
Bilaga 4: Exempel på workshopinbjudan	31

Sammanfattning

Det finns ett stort intresse bland Sveriges kommuner för att utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med genusperspektiv som lyfter vikten av tidiga förebyggande insatser. Av landets 290 kommuner besvarade 55 kommuner och sex stadsdelar vår intresseförfrågan för en lokal workshop utifrån handboken *Inget att vänta på*.

Förutsättningarna för att vi skulle genomföra en lokal workshop i en kommun var att deltagandet skulle vara förankrat, åtminstone på chefsnivå, och att workshopdeltagarna skulle komma från olika förvaltningar som arbetar med frågor som berör barn och unga. Dessutom skulle deltagarna ha mandat att delta i ett fortsatt utvecklingsarbete efter genomförd workshop. Detta, ganska stora engagemang, var alltså ungefär en femtedel av landets kommuner redo för. Det var även 14 av 21 Länsstyrelser som besvarade vår intresseförfrågan om att samarrangera konferenser med utgångspunkt i handboken. Detta säger oss att även Länsstyrelserna ser ett stort behov av att stötta kommunerna i att utveckla ett långsiktigt och systematiskt våldsförebyggande arbete.

Inom ramen för detta uppdrag har vi genomfört 23 olika aktiviteter för ca 1100 deltagare. Aktiviteterna utgörs av fem regionala konferenser, tre regionala processdagar, tio lokala workshoppar, två föreläsningar, en inspirationseftermiddag, en filmvisning och ett våldspreventivt mingel. Målgrupperna har i huvudsak varit personer med mandat att driva på utvecklingen av ett våldspreventivt arbete med ett genusperspektiv. I praktiken har deltagarna bestått av en blandning av praktiker, strateger och chefer från kommunala eller regionala verksamheter samt från det civila samhället.

Samverkan med länsstyrelser och organisationer i det civila samhället har varit mycket viktigt för uppdragets genomförande. Länsstyrelsernas regionala kännedom har varit viktigt för att vi skulle kunna nå ut så pass bra som vi gjort. Samarbetet med organisationerna MÄN och Unizon har varit viktiga då de båda är drivande i frågan om universell våldsprevention och vi genom samarbetet på ett bra sätt har kunnat lyfta civilsamhället som kompetensresurs, vilket är nödvändigt för att landets kommuner ska få bästa möjliga effekt av ett sammanhållet våldsförebyggande arbete.

Vi har också uppdaterat handboken *Inget att vänta på* med skrivningar om implementering respektive våldsbejakande extremism, samt deltagit i samverkanssammanhang med andra aktörer. Genom att följa och dokumentera det våldspreventiva arbete som sker i Botkyrka kommun och Borås stad har vi även utvecklat ny kunskap som kan stötta andra kommuners fortsatta utvecklingsarbete.

Även om vi nått många personer, kommuner och organisationer är det tydligt att det är en lång väg kvar för att nå en förändring där vi ser effekt bland barn och unga. Fler kommuner än de vi har kunnat arbeta med under uppdragets tid behöver får stöd och hjälp att komma igång. De som har kommit igång menar själva att de behöver ett fortsatt stöd för att komma vidare. Dessutom efterlyses mer kunskap om genus och våld till professionella som arbetar med barn och unga i kommunernas verksamheter. Det universellt våldsförebyggande fältet i Sverige är ungt och kommuner och ideella organisationer måste därför fortsätta arbeta med att lära sig av sitt eget arbete och av varandra. Detta behöver de stöd i av en nationell aktör som kan samla kunskap och erfarenheter samt samordna myndigheters insatser och identifiera fortsatta kunskapsluckor.

Inledning

I september 2015 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ett uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program (regeringsbeslut 2015a). Uppdraget är en förlängning på myndighetens tidigare uppdrag om jämställdhet (regeringsbeslut 2014a). Genom uppdraget ska vi aktivt främja att kommuner och organisationer inom det civila samhället använder några av de våldsförebyggande program som visat på goda resultat i internationella studier. I myndighetens utredning *Unga och våld* (Ungdomsstyrelsen 2013) identifierades sju effektutvärderade universella våldsförebyggande program med genusperspektiv. Inga av dessa fanns dock i Sverige. När detta uppdrag kom till myndigheten hade programmet *Mentors in violence prevention (MVP)* importerats till Sverige och anpassats till svensk kontext av organisationen MÄN (tidigare Män för jämställdhet¹). Skolverket har fått i uppdrag att utvärdera arbetet med MVP och ska slutredovisa resultatet av det uppdraget den 1 april 2018.

Eftersom det enda effektutvärderade programmet som översatts till svenska var så pass nytt i Sverige och ännu inte utvärderats när vi fick uppdraget valde vi att inte aktivt främja användandet av ett specifikt program. Vi valde istället att främja utvecklandet av ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med ett genusperspektiv utifrån den modell som beskrivs i handboken *Inget att vänta på*. Att det finns ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med ett genusperspektiv i en kommun skapar goda förutsättningar för att arbetet med ett specifikt våldsförebyggande program ska kunna genomföras.

Vi skickade därför ut en intresseförfrågan via länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) till landets alla kommuner om de var intresserade av att genomföra en lokal workshop om våldsprevention utifrån handboken *Inget att vänta på*. Vi skickade även ut en förfrågan till länsstyrelserna om de var intresserade av att samarrangera regionala konferenser om våldsprevention utifrån handboken, i syfte att intressera kommuner som var mer sökande kring hur de kan påbörja ett våldspreventivt arbete.

Intresset för workshoppar och konferenser var stort; 55 kommuner och sex stadsdelar anmälde intresse för lokal workshop och 14 av de 21 länsstyrelserna var intresserade av att samarrangera en regional konferens om våldsprevention utifrån handboken. Detta intresse var större än vi kunde möta vilket gjorde att vi var tvungna att prioritera och välja ut ett antal kommuner och län. I urvalet av län att genomföra regionala konferenser i utgick vi från antalet kommuner i länen som anmält intresse för workshop. I län med få intresseanmälningar genomförde vi konferenser för att försöka öka intresset för våldsprevention där. I län med många intresseanmälningar valde vi att istället för konferenser genomföra processdagar med workshopinslag för att försöka erbjuda så många kommuner som möjligt en workshopliknande dag.

I urvalet av workshopkommuner ville vi ha en geografisk spridning samt prioritera kommuner som redan hade genomfört ett visst förankringsarbete och som på grund av det kunde antas ha goda förutsättningar för att det arbete som påbörjades genom workshoppen skulle kunna fortsätta.

¹ Den 19 november 2016 lanserade Män för jämställdhet sin nya identitet; MÄN.

Länsstyrelserna kom att bli väldigt viktiga samarbetspartners i uppdraget. Genom sitt samordningsuppdrag har de god regional kännedom och en vana att rikta stödjande insatser mot länets kommuner. Detta gjorde att vi inte enbart valde att samarrangera regionala konferenser med länsstyrelser utan även involvera dem i den mån det var möjligt i de lokala workshopparna som vi genomförde.

Resultatet av detta inledande arbete blev fem regionala konferenser, tre regionala processdagar med workshopsinslag och tio lokala workshoppar.

Konferenser, processdagar och workshoppar

Regionala konferenser

Syftet med de regionala konferenserna har varit att väcka intresse för att utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med genusperspektiv utifrån handboken *Inget att vänta på*. I samtliga konferenser har vi samarbetat med länsstyrelsen i det aktuella länet med syfte att det ska finnas en regional förankring för möjlighet till fortsatt erfarenhetsutbyte och nätverkande. Under uppdraget genomfördes fem regionala konferenser.

Deltagarna

Sammanlagt deltog drygt 450 personer från kommunala och länsövergripande verksamheter samt ideella organisationer från sammanlagt 33 kommuner och stadsdelar i konferenserna. Deltagarna representerade verksamheter som socialtjänst, skola, polis, integration samt ideella organisationer som brottsoffer-, ungdoms-, kvinno- och tjejjourer. Det har i första hand handlat om praktiker, men även chefer och strateger har deltagit.

Ort/län	Antal deltagare	Antal kommuner och stadsdelar	Verksamheter och aktörer (exempel)
Ronneby/Blekinge	19	3	Politiker, folkhälsostrateg, rektor, landstinget och kvinnojour.
Östersund/Jämtland	76	6	Förskolechefer, polis, rektorer, socialsekreterare, brottsofferjour, utvecklingsstrateg och verksamhetsledare.
Halmstad/Halland	73	4	Socialtjänst, utbildningsförvaltning, gymnasieförvaltning, skola, tjejjour och elevhälsa.
Trollhättan/Västra Götaland	220	14	Folkhälsostrateger, rektorer, politiker, utvecklingsledare och elevhälsa.
Alvesta/Kronoberg	70	6	Socialnämnd, individ- och familjeomsorg, kvinnojour, regionförbund samt barn- och utbildningsförvaltningen.
Totalt	458	33	

Konferensernas innehåll

De fem regionala konferenserna genomfördes i Blekinge, Jämtland, Halland, Västra Götaland och Kronoberg och har haft ett liknande upplägg. Eftersom syftet har varit att väcka intresse för handboken *Inget att vänta på* och inspirera kommuner att komma igång med ett våldspreventivt arbete med ett genusperspektiv har konferenserna innehållit både en presentation av handboken och exempel på hur andra kommuner och organisationer arbetar våldspreventivt. Till exempel har MÄN presenterat sitt arbete inom projektet *En kommun fri från våld* och Unizon har deltagit vid ett tillfälle och pratat om samverkan mellan civilsamhälle och kommuner i det våldspreventiva arbetet.

På flera av konferenserna har också konferensdeltagarna fått diskutera möjligheter och utmaningar i den egna kommunen eller verksamheten att arbeta utifrån den modell som handboken presenterar.

Regionala processdagar

I de tre län (Stockholm, Västra Götaland och Skåne) där det fanns ett mycket stort intresse bland kommunerna för erbjudandet om en lokal workshop anordnades processdagar i workshopform tillsammans med den aktuella länsstyrelsen.

Syftet var att möta upp intresset bland kommunerna i så stor utsträckning som möjligt samt verka för fortsatt erfarenhetsutbyte mellan kommuner i det vidare arbetet. I Skåne och Västra Götaland höll MUCF huvudsakligen i innehållet medan länsstyrelsen var medarrangör och kunde erbjuda de deltagande kommunerna ett fortsatt stöd i form av erfarenhetsutbyte, nätverkande och eventuellt fortsatt kunskapsutbytte. I Stockholm höll MUCF och länsstyrelsen i innehåll och genomförande tillsammans.

Deltagarna

Sammanlagt deltog knappt 190 personer från kommunal och ideell verksamhet i 27 kommuner och stadsdelar i de tre processdagarna. Målgruppen för processdagarna var personer som har mandat att driva förebyggande arbete på strategisk nivå från kommuner och ideella organisationer.

Deltagarna representerade bland annat skola, fritid, socialtjänst, preventionssamordnare, ideella organisationer (ofta jourer) och polis.

Ort/län	Antal deltagare	Antal kommuner och stadsdelar	Verksamheter och aktörer (exempel)
Trollhättan/Västra Götaland	46	5	Rektorer, jämställdhetsstrateg, folkhälsostrateg, samordnare våld i nära relation och elevhälsa.
Malmö/Skåne	76	6	Grundskoleförvaltning, chefer och tjänstepersoner inom socialtjänsten, chefer och tjänstepersoner inom fritidsförvaltningen, politiker.
Stockholm	65	16	Samordnare, verksamhetsansvariga, utvecklingsledare, fritidsledare, kuratorer och fältsekreterare.
Totalt	187	27	

Processdagarnas innehåll

Program och upplägg har sett något olika ut i Västra Götaland, Skåne och Stockholm. Det beror på att dagarna arrangerats tillsammans med länsstyrelsen i de olika länen som identifierat något olika behov hos sina kommuner. Gemensamt var dock att vi vid samtliga tillfällen presenterade *Inget att vänta på* och att en stor del av dagen bestod av workshop-pass där deltagarna fick jobba kommunvis med frågeställningar från handbokens tre första steg. Alla kommuner fick med sig dokumentationen de gjorde under dagen med syfte att kunna arbeta vidare utifrån det framöver. Deltagarna fick också diskutera hur de kan arbeta vidare med frågan efter processdagen. Dagarna har avslutats med att länsstyrelsen lyfte hur de kan vara ett stöd till kommunerna i det våldsförebyggande arbetet

I samband med processdagen i Stockholm spelades det in en kort inspirationsfilm om att arbeta med våldsprevention. Filmen går att se på vår webbplats:

<http://www.mucl.se/valdsforebyggande-arbete>

Lokala workshoppar

Syftet med de lokala workshopparna var att erbjuda kommuner som var intresserade att utveckla ett sammanhållet våldspreventivt arbete med genusperspektiv ett processtöd för att komma igång. Genom att arbeta med några olika övningar utifrån handboken *Inget att vänta på* var tanken att kommunerna skulle få en bild av hur de skulle kunna använda sig av handboken för att komma vidare i sitt arbete. I planerandet av workshopparna togs kontakt med länsstyrelsen i det län som kommunen låg i. I sex workshoppar deltog en representant från länsstyrelsen under dagen. Syftet med detta var dels att länsstyrelsen skulle få inblick i det arbete som påbörjades i kommunen, dels att länsstyrelsen skulle kunna informera kommunen om dess möjlighet att ge stöd i ett fortsatt arbete. I de fall länsstyrelsen inte har medverkat har MUCF informerat om dem som en möjlig aktör för vidare stöd för kommunen. Under 2016 har myndigheten genomfört workshoppar på tio orter för sammanlagt elva kommuner².

Deltagarna

Den huvudsakliga målgruppen för workshopparna var personer med mandat att driva på det våldsförebyggande arbetet i kommunen. I den intresseförfrågan som vi skickade ut skrev vi att workshoppen riktar sig till de som är chefer och nyckelpersoner på den eller de förvaltningar som möter barn och unga, till de som arbetar strategiskt med våldsprevention inom kommunen (med folkhälsa, kvinnofrid eller dylikt) och till de som i sitt arbete möter barn och unga. Även ideella aktörer välkomnades. Kommunerna fick själva välja ut och bjuda in deltagare till workshoppen. MUCF bistod dock med synpunkter och råd och föreslog till exempel alltid att representanter från det civila samhället också skulle bjudas in. Sammanlagt deltog 133 personer i de 10 workshopparna.

Kommun	Antal deltagare	Verksamheter och aktörer (exempel)
Jönköping	15	Jämställdhets- och mångfaldsstrateg, barnstrateg, socialtjänst, fritidsförvaltning, utbildningsförvaltning samt kvinno- och tjejjour.
Gotland	9	Regionförbundet, ungdomsmottagningen, barn- och elevhälsan, socialtjänsten, Mansforum och kvinnojouren.
Ludvika	16	Socialtjänst, elevhälsa, säkerhetschef, polis, brukarråd, folkhälsoplanerare, grundskolan och länsstyrelsen.
Tierp	19	Kvinnjour, kommunpolitiker, socialtjänst och gymnasieskola.
Karlskrona	13	Kommunallråd, säkerhetschef, mångfalds- och folkhälsastrateg, polis, kvinnojour, socialtjänst och kunskapsförvaltning.
Luleå	13	Socialtjänst, Länsstyrelsen, utbildningsförvaltningen, tjejjour och fritidsförvaltningen.
Umeå	13	Fritidsgård, skolkurator, jämställdhetsstrateg och Brottsförebyggande råd.
Gävle	14	Fritidsförvaltning, jämställdhetsstrateg, socialtjänst, fritidsförvaltning, kurator SFI, elevhälsa och polis.
Karlstad	9	Polis, ungdomsstrateg, fältarbetare, utbildningsförvaltningen och samordnare hedersrelaterat våld och förtryck.
Karlskoga/Degerfors	12	Politiker, folkhälsosamordnare, projektledare våld i nära relation, socialtjänst och skola.
Totalt	133	

² En workshop arrangerades tillsammans med Karlskoga och Degerfors kommuner. De två kommunerna gör mycket strategiskt arbete tillsammans vilket gjorde att det var rimligt att de även deltog tillsammans på workshoppen.

Workshopparnas upplägg

Upplägget har sett likadant ut på samtliga orter och syftat till att få kommunerna att bekanta sig med handboken och låta deltagarna jobba med de första stegen i handboken för att komma igång eller komma vidare med sitt våldspreventiva arbete utifrån den modell som handboken föreskriver.

Handboken innehåller fem steg. Eftersom syftet med workshopparna var att få igång ett våldspreventivt arbete har fokus legat på de första stegen. Deltagarna har fått jobba med moment från de tre första stegen; *Forma ett lämpligt team*, *Beskriv våld som problem* och *Identifiera en förändringsidé*. Det har inneburit att deltagarna, med hjälp av olika workshopmetoder, har fått identifiera aktörer som kan eller bör ingå i ett våldspreventivt team i kommunen, vilka former av våld som förekommer i det lokala sammanhanget och som behöver förebyggas samt vilka riskfaktorer som finns för våld och vilka våldspreventiva insatser som redan görs i kommunen.

Under workshopparna har kommunerna också påbörjat en form av handlingsplan där konkreta uppgifter att jobba vidare med skrivits upp. Varje workshop har avslutats med att deltagarna fått diskutera hur de kan ta arbetet vidare och vilka aktiviteter som ska ske efter workshopen. All dokumentation som gjordes under dagen har kommunen fått ta med sig till sitt vidare arbete.

Utvärdering av aktiviteter

Våra utvärderingar visar att deltagarna generellt har varit positiva till våra arrangemang. En övervägande majoritet tycker att arrangemangen som helhet har varit bra eller mycket bra och att innehållet är användbart eller mycket användbart i deras arbete.

Deltagarna har i fritextsvar kunnat utveckla vad de tycker varit särskilt bra och vad de saknat av arrangemangen. Att få möjlighet att diskutera och jobba med frågorna med andra från samma kommun och att få en tydlig struktur för hur en verksamhet eller kommun kan jobba systematiskt våldspreventivt med ett genusperspektiv har upplevts som positivt.

Något som efterfrågats i större utsträckning är möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan kommuner, mer tid till övningarna och mer konkreta verktyg för arbetet i den praktiska verksamheten.

Identifierade utmaningar och framgångsfaktorer

Utmaningar

I arbetet med kommunerna har vissa utmaningar för att starta upp eller utveckla ett våldspreventivt arbete med ett genusperspektiv blivit tydliga.

- **Förankring**
Att förankra frågan på rätt nivå har i vissa kommuner visat sig mycket svårt. Några var tvungna att avbryta sin planering och tacka nej till en workshop på grund av svårigheter med förankring. I andra fall har viljan och förankringen funnits i en förvaltning eller på en chefsnivå men när andra förvaltningar eller chefsnivåer ska kopplas in finns inte viljan där.
- **Bred representation med mandat**
Det har i vissa fall visat sig vara svårt att få med sig rätt förvaltningar och aktörer till workshopen. Flera kommuner vittnar om svårigheter att få med sig skolan och utbildningsförvaltningen. Att samla personer som faktiskt har mandat att fatta beslut och driva arbetet framåt har inte heller alltid varit lätt.

Framgångsfaktorer

Arbetet har även tydliggjort faktorer som har underlättat för kommunen i fråga att driva vidare eller initiera ett våldsförebyggande arbete och deltagande i workshopen.

- **Politiska beslut**
Några kommuner har haft politiska beslut om att de ska utveckla sitt våldsförebyggande arbete. Direktiv från politiken har kunnat fungera som en möjliggörare för medverkan i workshopen och en satsning på det våldsförebyggande arbetet då direktiven gjort arbetet till en prioriterad fråga.
- **Tydligt identifierat behov**
Att tydligt ha identifierat våld bland unga som ett problem, och därmed ett behov av att utveckla det lokala våldsförebyggande arbetet, tycks också ha varit en viktig förutsättning för att ett våldspreventivt arbete ska kunna utvecklas.
- **Att kunna bygga på det som finns**
Att det finns redan fungerande samverkansstrukturer har på flera orter varit en framgångsfaktor. Arbetet som workshopen mynnar ut i har kunnat få en hemvist i en struktur som redan är en del av kommunens löpande arbete.

De workshoppar som vi genomfört med kommunerna har syftat till att hjälpa dem att komma igång eller komma vidare med sitt våldspreventiva arbete. Självklart behövs fler insatser framöver för att kommunernas arbete ska etableras och utvecklas ytterligare. En farhåga som lyfts i flera workshoppar är att arbetet efter workshopen rinner ut i sanden och att resultaten från dagen inte tas till vara. Det lyftes fram behov av någon är tydligt ansvarig för att ta arbetet vidare både i kommunen, men även på nationell nivå som stöd till det fortsatta arbetet.

Uppföljning av arbetet i kommuner som haft workshop

För att försöka få en bild av vilken effekt våra workshoppar haft skickade vi i början av december ut ett mejl med tre frågor till de kommuner som vi arrangerat workshoppar i. Frågorna rörde vad som hänt med kommunernas våldspreventiva arbete efter workshoppen, om kommunerna haft användning av workshoppen och handboken *Inget att vänta på* samt vilket framtida stöd kommunerna ser behov av.

Åtta av tio³ kommuner svarade på våra frågor. Att bygga upp ett strukturerat våldspreventivt arbete med ett genusperspektiv tar tid och det är mycket svårt att mäta effekter av våra workshoppar så kort efter att de genomförts. Svaren kan dock ge en bild av hur workshopparna påverkat arbetet i just de här åtta kommunerna på den tid som passerat sedan workshoppen genomfördes. För den kommun som haft mest tid efter sin workshop handlar det om cirka sex månader. För den kommun som haft minst tid handlar det om endast två veckor från det att workshoppen genomfördes till dess att frågorna skickades ut.

Vad har hänt efter workshopparna?

Hur mycket arbete som skett i kommunerna sen workshopparna genomfördes varierar. Det kan dels bero på hur lång tid som gått sen workshoppen genomfördes och dels på vilka förutsättningar det finns för arbetet i form av personer som kan driva på arbetet och hur kommunen arbetade med frågorna innan workshoppen genomfördes.

Alla svarande kommuner uppger att de på något sätt arbetat vidare med frågan om våldsprevention med ett genusperspektiv efter workshoppen. Det har till exempel handlat om att försöka påverka andra förvaltningar att väva in frågorna i redan existerande dokument, samverkansforum och temadagar, att gruppen har setts igen och fortsatt arbeta utifrån handboken och att flera verksamheter ställt om sin verksamhetsplanering mot att aktiviteterna nu relateras till våldspreventivt arbete. En kommun har börjat formera en styrgrupp med berörda chefer för arbetet med våldsprevention och våld i nära relationer och ett par kommuner har också haft eller planerar att ha utbildningsinsatser för personal på temat våld och våldsprevention.

Sju av åtta kommuner uttrycker att de haft användning av *Inget att vänta på* och erfarenheterna från workshoppen i sitt arbete. Det har till exempel handlat om att workshoppen skapat engagemang i frågan och gett legitimitet till, och en skjuts i, det arbete som redan pågår. Flera kommuner har arbetat vidare med det som kom fram under workshoppen.

Även konstruktiv kritik togs upp; en kommun uttryckte att de hoppats att dagen skulle resulterat i en mer konkret handlingsplan, men att handboken är bra och att de ska fortsätta försöka titta på den framöver.

³ Karlskoga och Degerfors har hanterats som en kommun i detta fall.

Behov av framtida stöd

På frågan om behov av framtida stöd lyfter kommunerna behov av mer kunskap och utbildning. I vissa fall handlar det om utbildningar för personal om våld och våldsprevention, i andra fall om att det bör finnas en nationell aktör som kan ta fram, analysera och sprida kunskap om unga, våld och våldsprevention. Tips på konkreta metoder och möjlighet att söka projektmedel är något som ett par kommuner också efterfrågar.

Att någon aktör har en nationell överblick av det arbete som pågår och som kan erbjuda möjligheter till erfarenhetsutbyte mellan kommuner som arbetar våldspreventivt med ett genusperspektiv är någonting som också lyfts.

En kommun lyfter behovet av att koppla det våldsförebyggande arbetet till olika styrande dokument på nationell nivå. På så sätt skulle det bli lättare att motivera ett sådant arbete i verksamheter som i nuläget inte har något uttalat uppdrag kring det.

Några kommuner efterfrågar också uppföljning för de kommuner som genomfört en workshop, till exempel i form av erfarenhetsutbyte mellan kommunerna.

I svaren är det framförallt MUCF och civilsamhällesorganisationer som MÄN och Unizon som nämns som verksamheter som skulle kunna erbjuda det stöd som kommunerna uttrycker att de har behov av.

Övrig kunskapsspridning och samverkan

Vid sidan av de regionala konferenser och processdagar samt de lokala workshoppar som vi genomfört inom uppdraget har vi även arbetat med kunskapsspridning genom enskilda föreläsningar och i olika samverkanssammanhang. Vi har även uppdaterat handboken *Inget att vänta på*.

Syftet med dessa insatser har varit att bidra till en fortsatt kunskapsutveckling kring våldsprevention, i samverkan med både myndigheter och organisationer, samt att lyssna till de reaktioner som vi fångat upp kopplat till handboken *Inget att vänta på*.

Utveckling av *Inget att vänta på*

Handboken *Inget att vänta på* har varit mycket efterfrågad och har fått god spridning via MUCF, Unizon och MÄN. Den har spridits i tryckt form via till exempel konferenser, workshoppar och beställningar från vår webbplats. Från det att handboken lanserades i december 2014 hade vi fram till sommaren 2016, tillsammans med Unizon och MÄN, spridit den i 6 000 tryckta exemplar.

Under hösten 2016 trycktes en uppdaterad version av handboken. Anledningen till handboken uppdaterades var synpunkter från målgruppen om att handboken behövde tydliggöra *hur* nya metoder och arbetssätt implementeras. Utifrån detta gav MUCF i slutet av 2015 en konsult i uppdrag att genomföra en förstudie med syfte att ge förslag på hur implementering tydligare skulle kunna lyftas i *Inget att vänta på*.

Utifrån förstudiens resultat beslutade MUCF, Unizon och MÄN att handboken skulle uppdateras med sådana skrivningar, i samband med att handboken skulle kompletteras med skrivningar om våldsbejakande extremism (regeringsbeslut 2015b). De nya skrivningarna förtydligar vikten av att frågan är förankrad på ledningsnivå och att det finns förutsättningar för organisationen att implementera ett nytt arbetssätt, i form av till exempel resurser och ett identifierat behov.

Den uppdaterade versionen av *Inget att vänta på* blev klar under hösten 2016 och har bland annat spridits myndighetens webbplats och med hjälp av de andra upphovsorganisationerna Unizon och MÄN. MUCF, Unizon och MÄN anordnade också ett våldspreventivt mingel tillsammans med Länsstyrelserna i december där handboken nylanserades (se mer i kommande avsnitt).

Från och med den 1 oktober 2015 fram till den 31 december 2016 har *Inget att vänta på* också laddats ner 1 609 gånger från vår webbplats.

Föreläsningar och övriga aktiviteter

Utöver de konferenser, processdagar och workshoppar som vi arrangerat och beskriver i föregående kapitel har vi medverkat som föreläsare vid två konferenser och samarrangerat tre aktiviteter.

Ort/län	Antal deltagare	Verksamheter och aktörer
Stockholm – Filmvisning Tough Guise	30	Ideellt aktiva.
Stockholm – inspirationseftermiddag med Jackson Katz	44	Politiker, kommunala tjänstepersoner, ideellt aktiva, skola och Länsstyrelsen.
Jönköping – föreläsning	130	Politiker, socialtjänst, skola och fritidsförvaltningen.
Göteborg/Västra Götaland – föreläsning	50	Socialtjänst, skola, fritidsverksamhet och politiker.
Stockholm – våldspreventivt mingel	70	Ideell sektor, statliga myndigheter och kommuner.
Totalt	324	

I november 2015 arrangerade Män för jämställdhet (numera MÄN), Unizon och länsstyrelserna i Stockholm, Västmanland och Västernorrland *En vecka fri från våld* med föreläsningar, filmvisning, processarbete och inspirationsaktiviteter. MUCF medarrangerade två av aktiviteterna. Den ena var en filmvisning av Jackson Katz film *Tough guise 2*, tillsammans med RFSU Stockholm. Syftet var att sprida kunskap om maskulinitet och våld och hur detta reproduceras genom vår populärkultur. Det andra var en inspirationseftermiddag om programmet *Mentors in violence prevention* med Jackson Katz, grundare till programmet. Detta samarrangerades med Länsstyrelsen i Stockholms län och Unizon. Syftet var att möta det intresse för programmet som växt fram som resultat av det arbete som bedrivits av MUCF, MÄN och Unizon.

I oktober 2016 arrangerade MUCF, Barnombudsmannen och Länsstyrelsen i Jönköpings län en regional konferens om ett barnrätts- och ungdomsperspektiv på våld. Detta genomfördes inom ramen för vårt uppdrag om att stärka och sprida ett barnrätts- och ungdomsperspektiv (regeringsbeslut 2014b). På konferensen deltog 130 personer och under dagen föreläste vi om *Inget att vänta på* som ett verktyg för att strukturerat utveckla ett lokalt sammahållet våldsförebyggande arbete.

I november 2016 deltog vi som föreläsare vid Länsstyrelsen i Västra Götalands och Västra Götalandsregionens konferens om våldsförebyggande arbete för social hållbarhet. Vi deltog med en föreläsning om *Inget att vänta på* med cirka 50 deltagare.

I december 2016 anordnade myndigheten tillsammans med MÄN, Unizon och länsstyrelserna ett våldspreventivt mingel i Stockholm med cirka 70 deltagare. Minglet arrangerades för att nylansera *Inget att vänta på* och för att uppmärksamma den strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor som regeringen tagit fram under hösten där medel avsatts för att särskilt satsa på våldsförebyggande arbete. På minglet deltog bland annat Åsa Regnérs statssekreterare Pernilla Baralt som informerade om regeringens nya strategi. Myndigheten informerade också om den nya versionen av *Inget att vänta på*.

Samverkan

Utöver samverkan med länsstyrelserna och workshop-kommunerna har vi även samverkat med ett antal andra aktörer som har uppdrag relaterade till vårt, exempelvis Skolverket och Linköpings universitet⁴. Nedan presenterar vi de samarbeten som haft specifik bäring på vårt uppdrag.

MÄN och Unizon

Myndigheten har under de senaste åren samverkat i stor utsträckning med organisationerna MÄN och Unizon i våra våldspreventiva uppdrag. Inom ramen för det här uppdraget har vår samverkan både handlat om att identifiera urvalskriterier för kommuner som anmälde intresse för en lokal workshop och mer strategiska samtal kring vad vi tre aktörer ser för behov för att fortsätta stötta en utveckling av ett sammanhållet lokalt våldspreventivt arbete med genusperspektiv. Vid några konferenser och processdagar har MÄN och Unizon funnits med som föreläsare (se kapitel 1) och i flera av de kommuner där vi genomfört workshoppar har representanter från lokala Unizon-jourer medverkat. I december anordnade vi ett gemensamt arrangemang tillsammans med länsstyrelserna i form av ett våldspreventivt mingel, som beskrivs närmare ovan.

Att samverka med MÄN och Unizon har gett myndigheten värdefull kunskap och nya perspektiv. Tillsammans kan vi nå ut till en bred målgrupp med vår samlade kompetens och identifiera kunskapsluckor utifrån vårt samlade arbete.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

SKL har varit en viktig part att samverka med under uppdraget, för att sprida kunskap och information men även för att lyssna till behov och reaktioner från kommunerna. SKL hjälpte oss sprida vår intresseförfrågan gällande lokal workshop till kommuner i sina nätverk. De intervjuades också som en del av förstudien inför revideringen av *Inget att vänta på*. Under året har vi haft ett möte med projektledaren för SKLs arbete med jämställdhet och maskulinitet och bidragit med information om kommuners arbete samt med information om de konferenser och workshops som vi arrangerade.

Stockholmsidrotten

Stockholmsidrotten har påbörjat ett arbete utifrån handboken *Inget att vänta på* i samverkan med Fotbollförbundet, Hockeyförbundet, Basketförbundet, Innebandyförbundet och Handbollförbundet på regionala nivåer. I detta arbete har MUCF varit ett bollplank och stöd för Stockholmsidrotten.

⁴ Skolverket har i uppdrag att utvärdera programmet *Mentors in violence prevention* (MVP). Vi deltog vid deras initiala referensgruppsmöte. Linköpings universitet har i uppdrag att dra igång och driva det nationella kunskapscentrat Barnafrid. Vi har under arbetet med vårt uppdrag informerat varandra om våra pågående arbeten.

Våldspreventivt arbete i praktiken

För att, i enlighet med uppdraget, följa, dokumentera och sprida erfarenheter av det arbete som genomförs har myndigheten dokumenterat två kommuners utvecklingsprocesser och lärdomar av att utveckla ett sammanhållet våldspreventivt arbete med genusperspektiv.

Dokumentation av det våldspreventiva arbetet i två kommuner

Botkyrka och Borås är två kommuner som kommit långt i uppbyggnaden av ett systematiskt våldspreventivt arbete med ett genusperspektiv, jämfört med många andra kommuner. Båda kommunernas arbete inspireras av den modell som beskrivs i *Inget att vänta på* men båda påbörjade sitt arbete innan handboken lanserades. Båda två har även påbörjat ett arbete med programmet *Mentors in violence prevention (MVP)*.

Vi gjorde med hjälp av en konsult tre uppföljningar i de båda kommunerna under året. Uppföljningarna har byggt på intervjuer med nyckelpersoner i Borås och Botkyrka. Syftet är att följa arbetet i de två kommunerna och beskriva hur deras våldspreventiva arbete utvecklas, vilka utmaningar som de stött på och hur de hanterats samt vilka framgångsfaktorer de identifierat.

Vi avser att tillgängliggöra och sprida dessa erfarenheter och lärdomar ytterligare under 2017.

Förankring och implementering tar tid

En utmaning som båda kommunerna har stött på under året har handlat om implementering. Implementeringen av ett systematiskt våldsförebyggande arbete tar tid. Det är därför viktigt att arbetet får långa tidsramar för att alls kunna ha en chans att visa på några effekter.

Båda kommunerna vittnar om att de lägger mycket tid på att förankra arbetet hos berörda chefer och personal. Både Borås och Botkyrka har haft stora personalomsättningar både på chefsnivå och bland operativ personal, vilket inneburit att tid behövt läggas på att förankra och utbilda ny personal. Att det finns en tydlig förankring på förvaltningsnivå har varit viktigt för att arbetet ska kunna fortsätta även när nyckelpersoner i verksamheterna slutat.

En annan resurs för att kunna hantera denna utmaning har varit att ha tjänstepersoner med kunskap om implementering. Detta har funnits i båda kommunerna om än i varierande grad. Att ledande personer har kunskap om vilka förutsättningar och tidsperspektiv som behövs för en lyckad implementering är avgörande för ett bra resultat.

En lärdom från Borås har varit att inte börja arbeta med ett för allt för stort område. Ambitionen var från början att hela kommunen skulle ingå i arbetet. Efter hand insåg dock projektledningen att detta var ett för omfattande uppdrag för den tidsplan som finns för projektet. Resultatet blev därför en avgränsning till ett specifikt bostadsområde (Norrby). Ambitionen gick från en hela-kommun-ansats till hela-Norrby-ansats och tanken är nu att börja i det lilla för att kunna skala upp arbetet senare.

Metoder

Både Botkyrka och Borås arbetar utifrån idén om att det behövs insatser på flera nivåer och områden samtidigt för att förebygga våld och planerar och/eller genomför därför en del olika insatser i samverkan med olika aktörer. Båda kommuner arbetar dock i huvudsak med *Mentors in violence prevention (MVP)* i skolan.

I båda kommunerna har implementering av MVP startat i skolor som har mycket utmanande förutsättningar och stora problem med våld. En del våldsincidenter som skedde strax innan arbetet med programmet började samt under arbetets gång var så pass allvarliga att man kan fråga sig om ett universellt preventivt program är den mest lämpliga insatsen för att hantera dem. Den universellt våldsförebyggande insatsen som MVP utgör hade mycket troligt behövt kompletteras av andra insatser för att först ta hand om dessa akuta skeenden. Frågan är också hur sådana våldshändelser påverkar förutsättningarna för universellt preventivt arbete. I nuläget ger inte MVP-manualen vägledning hur man ska göra i programarbetet om allvarligt våld inträffar på eller kring skolan.

Det finns stora skillnader i hur Borås och Botkyrka valt att implementera MVP. Delvis beroende på att kommunerna har valt stöd från olika externa parter. Botkyrka har utgått från MÄNs svenska MVP-manual (avsett att implementeras med vuxna ledare). Denna har personalen valt att revidera och anpassa till det faktum att de valt att använda sig av ungdomsledare. Botkyrka tar också hjälp av material och experter från Sioux City, USA, och Skottland som har erfarenhet av peer-to-peer-implementering av MVP. Borås har också använt sig av MÄNs manual. De använder sig däremot av vuxna ledare som utbildas av organisationen MÄN.

Vad vi kan lära oss av de två kommunernas sätt att hantera implementeringen av MVP i skolans arbete är för tidigt att uttala sig om, men det är en kunskap som kommer vara väldigt intressant att få på sikt för att därmed kunna stödja fler kommuner som börjat använda sig av programmet.

Framgångar

I båda kommunerna har det funnits en vilja och entusiasm att arbeta med att förebygga våld genom universell prevention. Våldet har setts som ett allvarligt problem som många förstår vikten av att arbeta mot. Att arbeta med ett universellt förebyggande perspektiv där långsiktighet och samverkan mellan förvaltningar varit centralt har visat sig vara framgångsrikt. Både Borås och Botkyrka vittnar om att deras våldspreventiva arbete lett till en praktisknära samverkan som de inte varit med om tidigare. Samverkan som sådan är vanligt förekommande men då nästan uteslutande på chefsnivå i form av informationsmöten. Det som är nytt är att personal på operativ nivå från olika förvaltningar jobbar tillsammans med konkreta metoder i möten med unga, i till exempel skolan och fritidsverksamheten. De har därigenom fått en mer konkret samverkan som upplevs mycket positiv.

Metoden MVP möts i båda kommunerna med entusiasm. Skolledare, personal och elever som prövat programmet är positiva och vill fortsätta arbetet. De grundläggande förändringsidéerna i åskådaransatsen som används i programmet verkar ha varit lätta att ta till sig. Även om det tar tid att kunna utvärdera konkreta effekter ser man både i Borås och i Botkyrka redan synbar positiv effekt bland unga som genomgår programmen. Det kan handla om skolpersonal eller fritidspersonal som bevitnar åskådaringripanden bland

eleverna, eller att eleverna använder språk och idéer från programmen i sin vardag och i sina relationer sinsemellan.

Uppföljningen av de båda kommunernas arbete tyder på att det inte är en enskild metod eller ett enskilt program som ensamt löser problemet med våld. Idén om olika insatser på olika preventiva nivåer som når olika målgrupper tycks nödvändig och självklar i ett praktiskt arbete mot våld.

I Botkyrka ingår det våldspreventiva arbetet i den ordinarie linjeverksamheten. I Borås ligger arbetet som ett projekt, *En kommun fri från våld*⁵, finansierat av den sociala investeringsfonden. Ur ett implementerings- och förankringsperspektiv tycks det vara en fördel att arbetet bedrivs inom befintlig verksamhet och inte som ett projekt. Att arbetet drivs som ett tidsbegränsat projekt ställer krav på att resultat ska uppnås inom den tiden, vilket kan vara svårt i ett arbete som kan ta lång tid innan det kan visa på konkreta effekter. Även om arbetet i Botkyrka bedrivs i den ordinarie linjeverksamheten upplever dock personalen ett behov av att kunna visa på effekter inom cirka fem år för att politikerna ska fortsätta vilja stötta arbetet. Det är därför avgörande att redan i förarbetet bygga in en struktur för löpande utvärderingar och uppföljningar av arbetet.

Identifierade behov utifrån uppföljningen

Det råder ingen tvekan om att kommuner eller andra lokala aktörer som vill bedriva kunskapsbaserade våldspreventiva insatser behöver externt stöd. Varken Botkyrka eller Borås hade kunnat bedriva sitt utvecklingsarbete utan externt stöd.

Behovet av stöd handlar till exempel om att få tillgång till utbildning, handledning och fortbildning i en specifik våldspreventiv metod eller program. Därtill kan det behövas stöd i implementering, inklusive det förberedande arbetet med att analysera och skapa rätt organisatoriska förutsättningar för implementering. I det förberedande arbetet kan det också behövas stöd med förankring i organisationerna som ska bedriva insatserna. Stöd behövs vidare i utvärdering av metoder som används, kvalitetssäkring och programtrohet, eventuell lokal anpassning samt vidareutveckling av metoden/programmet.

⁵ Borås ingår i MÄNs projekt med samma namn och får kontinuerligt stöd från organisationen.

Kommunikation och mediegenomslag

Kommunikationsarbetet inleddes när intresseförfrågan om lokala workshoppar och regionala konferenser skickades ut från myndigheten till kommuner och länsstyrelser. Intresset för att i samarbete med oss arrangera en lokal workshop eller regional konferens var mycket större än beräknat. Detta blev en positiv ingång i frågan som vi använde i vårt kommunikationsarbete.

Kommunikationsinsatserna i projektet syftade dels till att underlätta den framtida implementeringen av våldsförebyggande arbete i de kommuner som deltog i en lokal workshop, dels till att regionalt och lokalt uppmärksamma de workshoppar och konferenser som vi genomförde i samarbete med regionala och lokala aktörer. Ytterligare ett syfte var att lyfta upp och göra det mer känt att MUCF har ett uppdrag inom området våldsförebyggande arbete. Genom att skapa kännedom bland allmänheten om våldsprevention och det arbete som kommunen har för avsikt att utveckla var tanken att bidra till ett intresse och underlätta för de tjänstepersoner som ska driva frågan vidare lokalt.

För dessa tre syften användes främst följande tre kanaler och kommunikationsverktyg: en genomarbetad powerpointpresentation som underlag till workshopparna, pressreleaser samt uppdateringar på Facebook. I samband med den regionala processdagen i Stockholm, i samarbete med Länsstyrelsen Stockholms län, deltog vi i ett filmat inslag där vi lyfte fram vårt våldsförebyggande uppdrag. Syftet med filmen var att motivera och inspirera fler att börja arbeta våldspreventivt. Filmen sprids via MUCF:s webb och har även delats på Facebook.

Åtta pressreleaser med rubriken ”Stort intresse för våldsförebyggande arbete” skickades ut inför workshoppar och konferenser. I kombination med individuella kontakter med regional media resulterade dessa i tre radioinslag där våra handläggare intervjuades i P4 Uppland, P4 Gotland och P4 Blekinge. I anslutning till tre av de lokala workshopparna fick vi även bra spridning i form av redaktionella inslag i lokalmedia. I Dalarna fanns vi med i Dalarnas Tidningar, Dala-Demokraten och Nya Ludvika Tidning. I Blekinge skrev både Sydöstran och Blekinge Läns Tidning om workshoppen och det våldsförebyggande arbete som Karlskrona kommun stod i startgröparna för att dra igång. I Jönköping hade Jönköpings-Posten med ett redaktionellt inslag i anslutning till den lokala workshop som genomfördes i kommunen. I övrigt publicerades pressreleasen i Presskontakt.se och Aftonkuriren.

Genom totalt tolv Facebookinlägg nådde vi 21 348 personer. Inläggen delades 14 gånger.

Slutdiskussion

Syftet med det här uppdraget är att stimulera kommuner att utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med ett genusperspektiv, utifrån vad som visat sig vara framgångsrikt i befintlig forskning. Inledningsvis identifierade vi två nyckelfaktorer för ett sådant utvecklingsarbete skulle kunna bli möjligt. Det ena var tvärsektoriell förankring och det andra var att stimulera till långsiktigt arbete i motsats till tillfälliga projekt. Dessa nyckelfaktorer har varit vägledande för hur vi utformat arbetet i uppdraget. Deltagarna i de lokala workshoppar och regionala processdagar som genomfördes har kommit från olika kommunala förvaltningar samt civila samhället med syftet att främja ett tvärsektoriellt arbete. I det processorienterade arbetet har deltagarna fått utgå från befintliga lokala strukturer och samverkansformer med syftet att arbeta in frågan om universell våldsprevention i dessa i stället för att skapa nya former för samverkan kring denna fråga. Handboken *Inget att vänta på* lyfter såväl kunskap om genus och våld som kunskap om prevention utifrån befintlig forskning om vad som visat sig vara framgångsrikt. Detta gjorde den till ett mycket lämpligt verktyg för att uppfylla syftet med uppdraget. De effekter på kort sikt som vi strävade efter var att:

- få kommuner att arbeta med handboken *Inget att vänta på*,
- kommuner skulle få inspiration av varandra kring hur de kan utveckla sitt våldsförebyggande arbete,
- länsstyrelserna skulle ha kunskap om handboken *Inget att vänta på*.

Dessa effekter har vi uppnått under uppdragets tid. Sju av åtta kommuner som besvarade vår uppföljning av de lokala workshopparna uppger att de haft stöd av workshoppen och handboken i sitt fortsatta arbete efter workshoppen. Representanter från kommuner har fått inspiration av varandra kring hur de kan utveckla sitt arbete dels i form av de regionala processdagarna, dels genom föreläsningar på regionala konferenser. Samtliga länsstyrelser har fått kunskap om handboken *Inget att vänta på* genom inbjudan till att samarrangera regionala konferenser. Sammanlagt har 12 länsstyrelser fått djupare kännedom om handboken då vi antingen har samarrangerat en regional konferens/processdag med utgångspunkt i handboken eller de har deltagit i en lokal workshop i sitt län.

Utöver de kortsiktiga effekter som vi uppnått med det här uppdraget har vi goda förhoppningar om att det våldspreventiva arbetet kommer att fortsätta utvecklas lokalt och regionalt. På lång sikt är vår förhoppning att:

- kommuner bedriver ett lokalt sammanhållet våldspreventivt arbete riktat mot unga som innehåller universell prevention med beprövade program i samverkan med organisationer i det civila samhället,
- organisationer i det civila samhället med kunskap om våldsprevention är en väl inarbetad resurs i kommuners löpande arbete,
- det finns ett sammanhållet regionalt arbete med våldsprevention, där kommuner delar erfarenheter med varandra.

Vi har i och med detta uppdrag påbörjat ett arbete för att dessa förhoppningar ska kunna bli verklighet men ser att det finns behov av ett fortsatt arbete.

Utvecklingsområden

Det finns ett stort intresse bland landets kommuner för att utveckla ett hållbart och systematiskt våldsförebyggande arbete med ett genusperspektiv. Den intresseförfrågan gällande lokala workshoppar som MUCF skickade ut under senhösten 2015 besvarades av 55 kommuner och 6 stadsdelar. Detta var en mycket större efterfrågan än vi utifrån befintliga resurser kunde möta upp. Att det finns ett stort intresse för och behov av ett mer systematiskt våldsförebyggande arbete har också lyfts i andra rapporter, av Sveriges Kommuner och Landsting och Ramböll, på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län (Sveriges Kommuner och Landsting 2016 och Ramböll Management Consulting 2016).

Vi har identifierat två övergripande utvecklingsområden för det våldspreventiva arbetet framöver; *ökad kunskap* och *stöd från en nationell aktör*. Dessa utvecklingsområden utgår från behov som kommunala representanter identifierat, vår uppföljning av Botkyrkas och Borås våldspreventiva arbete, önskemål som inkommit från länsstyrelser och behov som våra samarbetspartners MÄN och Unizon identifierat. De två utvecklingsområdena presenteras nedan.

Ökad kunskap om våld, genus och metoder

Behovet av ökad kunskap om våld, genus och prevention som identifierades i *Uppdrag om jämställdhet - Slutrapport* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015) ser vi som fortsatt aktuellt. Behovet gäller både för de strategiska team som ska fortsätta att utveckla kommunernas sammanhållna våldsförebyggande arbete och för särskilda yrkesgrupper inom kommuner som arbetar direkt med unga.

Vid sidan av ett fortsatt behov av kunskap om våld och genus har vi uppmärksammats på behovet av tips på konkreta metoder och ett stort intresse för programmet *Mentors in violence prevention* (MVP). MVP har översatts från amerikansk kontext av organisationen MÄN och testas nu i ett antal pilot- och referenskommuner kopplat till MÄNs arbete inom ramen för projektet *En kommun fri från våld*. Programmet har dock även fått spridning utanför MÄNs arbete och modifieras och anpassas efter olika kommuners och verksamheters möjligheter och behov. Parallellt med detta pågår en utvärdering av MVP som Skolverket genomför på uppdrag av regeringen.

I vår uppföljning av arbetet i Botkyrka och Borås kan vi se stora olikheter i respektive MVP-implementering, delvis beroende på att kommunerna har valt stöd från olika externa parter. Det finns en risk att effektutvärderade program och metoder successivt förändras och förvandlas till en rad olika lokala varianter som så småningom har mycket lite gemensamt och dessutom ingen vetskap om effekt. Vi ser därför ett behov av att en nationell aktör får i uppdrag att följa upp vad som händer i kommunerna med MVP samt lägga en plan för hur spridning och uppföljning av arbetet med metoden ska ske.

Stöd från en nationell aktör

För att kunna utveckla ett systematiskt våldsförebyggande arbete med ett genusperspektiv uttrycker kommunerna behov av stöd. Representanter från kommuner och länsstyrelser efterfrågar en samlade aktör som har en överblick över det arbete som bedrivs av olika myndigheter och kan erbjuda kunskap, erfarenhetsutbyte och stöttning, antingen själv eller tillsammans med andra myndigheter och ideella organisationer.

En nationell aktör skulle kunna ha ett övergripande ansvar för att driva på kunskapsutveckling av såväl det universellt våldspreventiva området som utvecklingen av kunskap och metoder på andra preventionsnivåer samt sammanställa myndigheters olika stödinsatser och identifiera kunskapsluckor. Det är dock viktigt att ett övergripande arbete kompletteras med ett mer specifikt arbete med att stötta utvecklingen av ett lokalt sammanhållet våldspreventivt arbete med genusperspektiv med särskilt fokus på universella metoder och arbetssätt.

Vi ser också behov av att det våldsförebyggande arbetet sker i samverkan med civilsamhällets organisationer då vi vet att de besitter mycket kunskap på området och utför många viktiga insatser. För att kunna skapa långsiktig förändring krävs det att olika insatser genomförs samtidigt och mot samma mål, på olika preventiva nivåer och av olika kompletterande aktörer.

Slutligen är det också viktigt att det arbete som bedrivs av en nationell aktör har våldsprevention med och för unga i fokus.

Referenser

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014). *Inget att vänta på*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2015). *Uppdrag om jämställdhet. Slutrapport*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Ramböll Management Consulting (2016). *Kartläggning av våldspreventiva insatser i Stockholms län*. Stockholm: Ramböll Management Consulting.

Regeringsbeslut (2014a). *Uppdrag om jämställdhet*. Regeringsbeslut, II:1, U2014/4531/UC.

Regeringsbeslut (2014b). *Uppdrag om barnrätts- och ungdomsperspektiv*. Regeringsbeslut, II:1, U2014/3843/UC.

Regeringsbeslut (2015a). *Uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program*. Regeringsbeslut, II:4, S2015/05768/JÄM (delvis).

Regeringsbeslut (2015b). *Uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att utveckla ett genusperspektiv i arbetet med att värna demokratin från våldsbejakande extremism*. Regeringsbeslut 24, KU2015/01868/D.

Ungdomsstyrelsen (2013). *Unga och våld*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Bilaga 1: Regeringsbeslut

REGERINGEN

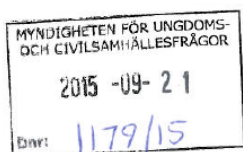
Regeringsbeslut II:4

2015-09-10

S2015/05768/JÄM (delvis)

Socialdepartementet

Myndigheten för ungdoms- och
civilsamhällesfrågor
Box 17801
118 94 Stockholm

Uppdrag att främja användning av effektiva våldsförebyggande program

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program. Uppdraget är en fortsättning på det tidigare uppdraget om jämställdhet (U2014/4531/UC).

MUCF ska genom uppdraget aktivt främja att kommuner och organisationer inom det civila samhället använder något eller några av de våldsförebyggande program som visat goda resultat i internationella studier. Myndigheten ska även följa, dokumentera och sprida erfarenheterna av det arbete som genomförs.

MUCF ska följa resultaten av den utvärdering av det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention (MVP) som Statens skolverk fått regeringens uppdrag att genomföra (S2015/2414/JÄM). MUCF ska även samråda med Sveriges kommuner och landsting (SKL), Linköpings Universitet (Nationellt kunskapscentrum – Barnafrid) samt relevanta organisationer inom det civila samhället.

MUCF får för uppdragets genomförande disponera högst 500 000 kronor under 2015. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 13, Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering, anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 11, Jämställdhetsinsatser.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Utbildningsdepartementet) senast den 1 februari 2017. Redovisningen ska innehålla en ekonomisk redovisning. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Fredsgatan 8

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-723 11 91

E-post: s.registrator@regeringskansliet.se

Bakgrund

MUCF har under de senaste åren haft flera uppdrag som rör förebyggande arbete för att motverka pojkars och unga mäns våld. Myndigheten har inom ramen för ett av uppdragen identifierat ett antal våldsförebyggande program med genusperspektiv som visat goda resultat vid genomförandet i andra länder och som MUCF bedömer även kan fungera i Sverige. Den 24 juli 2014 beslutade regeringen att ge MUCF i uppdrag att stödja användningen av våldsförebyggande program som visat sig effektiva (U2014/4531/UC).

Statens skolverk fick den 1 april 2015 regeringens uppdrag (S2015/2414/JÄM) att utvärdera effekterna av det våldsförebyggande programmet MVP som sedan 2015 prövas i Sverige. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 april 2018.

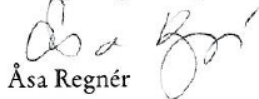
Skälen för regeringens beslut

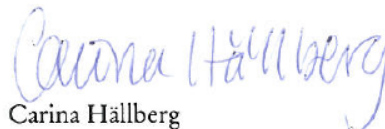
För att motverka mäns våld mot kvinnor måste ansträngningar göras för att förhindra att våld uppstår. Det förebyggande arbetet som syftar till att förhindra att pojkar och män använder våld är en högt prioriterad fråga för regeringen. Det är viktigt att de program som används bygger på gedigna kunskaper om resultatet av insatserna.

MUCF har under det senaste året haft uppdraget att stödja användningen av de våldsförebyggande program som visat goda resultat. Det har bidragit till en utveckling av arbetet, men fortfarande är det få kommuner och organisationer som använder de aktuella programmen. Det är därför angeläget att aktivt fortsätta främja användningen av de effektiva våldsförebyggande programmen.

Regeringens avsikt är att det aktuella uppdraget ska pågå under perioden 2015–2016 och omfatta totalt 1 500 000 kronor. Regeringen avser att avsätta 1 000 000 kronor under 2016, under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Carina Hällberg

Kopia till

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Statens skolverk

Uppsala Universitet (Nationellt Centrum för kvinnofrid (NCK)

Linköpings Universitet (Nationellt kunskapscentrum – Barnafrid)

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

Bilaga 2: Utskick till alla kommuner

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor

1 (1)

Datum
2015-11-03

Dnr
1539/15

Hej kommun!

Vill din kommun bli bättre på att jobba mot våld?

Våld är tyvärr en del av ungas vardag. Våldet kan handla om mobbning eller andra typer av kränkningar i skolan, kränkningar på nätet, våld och kränkningar i samband med idrottsutövande, i ungas kärleksrelationer, i sociala relationer eller inom familjen.

Nu kan din kommun bli en av några utvalda som under 2016 får lokalt utformad kostnadsfri kompetensutveckling och inspiration för nya arbetssätt, utifrån handboken *Inget att vänta på*. Låter det intressant? Klart det gör! Anmäl intresse till MUCF senast 14 december 2015 till jeff.jonsson@mucf.se

Du intresserade kommun! Anmäl dig!

Vad? Din kommun får särskilt utformade workshops om *Inget att vänta på*, i syfte att stötta utvecklingen av ett lokalt sammanhållet våldsförebyggande arbete. Vi på MUCF genomför workshoppen, men planerar den tillsammans med din kommun. Vi behöver din hjälp med lokal och att hitta rätt och relevanta personer och deltagare.

Vem och vilka? Workshoppen riktar sig till dig som är chef och nyckelperson på den eller de förvaltningar som möter barn och unga, till dig som arbetar strategiskt med våldsprevention inom kommunen (med folkhälsa, kvinnofrid eller annat) och till dig som i ditt arbete möter barn och unga. Även du som är ideell aktör, verksam i lokalsamhället, är förstås varmt välkommen.

Till vem? Mejla till Jeff Jonsson senast den **14 december**.

Kontaktuppgifter:

E-post: jeff.jonsson@mucf.se

Telefon: 08-566 219 49

Vi ses 2016 i din kommun!

Till dess kan du ladda ned handboken *Inget att vänta på*, gratis på:

<http://www.mucf.se/publikationer/inget-att-vanta-pa>

Bilaga 3: Utskick till alla länsstyrelser

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor

Datum
2015-11-13

Dnr
1540/15

1 (1)

Hej Länsstyrelse!

Vill du samarbeta långsiktigt *med oss mot våld*?

Våld är tyvärr en del av ungas vardag. Våldet kan handla om mobbning eller andra typer av kränkningar i skolan, kränkningar på nätet, våld och kränkningar i samband med idrottsutövande, i ungas kärleksrelationer, i sociala relationer eller inom familjen.

Nu söker vi dig Länsstyrelse som under 2016 kan och vill samla kommuner som är intresserade av ett långsiktigt och systematiskt arbete med våldsprevention, med en metod vi vet fungerar. Du som Länsstyrelse har den roll och de ingångar i kommunerna som behövs för att vara vår viktiga samarbetspartner i att integrera det våldsförebyggande arbetet och få det att leva vidare på regional och kommunal nivå. Därför vill vi tillsammans med er genomföra en endags-konferens utifrån handboken *Inget att vänta på*.

Anmäl intresse senast 14 december!

Vad? Utifrån handboken *Inget att vänta på* så går vi på djupet igenom fem steg för förändring. Varje steg presenteras med hjälp av företrädare för Män för Jämställdhet och Unizon. För att garantera ett bra lärande och utbyte så ska konferensen ha med ett regionalt exempel som berättar om sitt arbete med våldsprevention.

Vem och vilka? MUCF planerar och genomför konferensen tillsammans med Länsstyrelsens kontaktperson. Länsstyrelsen identifierar relevanta kommuner och deltagare i samråd med MUCF. Kostnaden för lokal delas av MUCF och den arrangerande Länsstyrelsen.

Till vem? Mejla till Jeff Jonsson senast den **14 december**.

Kontaktuppgifter:

E-post: jeff.jonsson@mucf.se

Telefon: 08-566 219 49

Vi ses 2016!

Till dess kan du ladda ned handboken *Inget att vänta på*, gratis på:

<http://www.mucf.se/publikationer/inget-att-vanta-pa>

US1000, v 1.2, 2015-10-08

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF)

Medborgarplatsen 3 • Box 17 801 • 118 94 Stockholm • tfn 08-566 219 00 • info@mucf.se • www.mucf.se

Bilaga 4: Exempel på regional konferensinbjudan

Inbjudan till temadag – att förebygga våld i barn och ungas nära relationer

Våld bland unga är ett stort problem. Genusaspekten är en viktig utgångspunkt, män och killar utövar våld i betydligt större utsträckning än kvinnor och tjejer. Att killar fostras in i våldsamma beteenden och att samhället inte gör något åt det, förlorar vi alla på. Vi behöver tillsammans se i vilken verklighet unga killar och tjejer lever i. Det är hög tid att göra det våldsförebyggande arbetet minst lika viktigt och självklart som det akuta stödarbetet.

Syftet med dagen är att, med hjälp av MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor), inspirera och hjälpa kommuner att börja arbeta våldsförebyggande med barn och unga utifrån en genusförändrande ansats. Dagen ska ses som ett första steg på väg till ett våldsförebyggande arbete i länet. Dagen utgår från handboken ”Inget att vänta på – Handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga”. Handboken är ett stöd för hur ett lokalt våldsförebyggande arbete kan struktureras och organiseras.

Vi vänder oss i första hand till er som har mandat att driva frågan vidare, så som: beslutsfattare, rektorer/chefer, folkhälsosamordnare, ungdomsstrategier i kommun och region, andra nyckelpersoner inom skola, polis, hälso- och sjukvård. Operativ personal och ideella organisationer som arbetar med förändringsprocesser kring unga är också välkomna.

Praktisk information

Tid: Måndagen den 30 maj 2016, klockan 9.15-16.00

Kaffe, smörgås serveras från klockan 8.45. Lunch på egen hand

Temadagen är kostnadsfri.

Plats:
Immanuelskyrkan,
Strandgatan 20,
Halmstad

Anmälan: Via länk på [Länstyrelsens webbplats](#), senast den 23 maj 2016.

Bilaga 3: Exempel på regional processdagsinbjudan

Inget att vänta på Våldsförebyggande arbete med barn och unga

Nu får kommuner i Skåne en möjlighet att utveckla sitt arbete mot våld

Våld är tyvärr en del av ungas vardag. Det kan handla om mobbning eller andra typer av kränkningar i skolan, kränkningar på nätet, kränkningar i hederns namn, våld och kränkningar i samband med idrottsutövande, i ungas kärleksrelationer, i sociala relationer eller inom familjen. Ett strukturerat arbete mot våld med fokus på unga är ett långsiktigt arbete som involverar stora delar av kommuners verksamheter samt ideella organisationer. Att förebygga ungas våld är inget att vänta på och något som vi måste jobba med kontinuerligt.

Därför är vi glada att tillsammans med Länsstyrelsen Skåne bjuda in er kommuner i Skåne som anmält intresse för att utveckla ert våldsförebyggande arbete utifrån handboken *Inget att vänta på* (MUCF 2014) till en processdag i Malmö den 7 september. Syfte med processdagen är att stötta utvecklingen av ett lokalt sammanhållet våldsförebyggande arbete där kommunala verksamheter samverkar med föreningar i lokalsamhället.

Vi inleder med en föreläsning om unga, genus och våld och går sen in i processdagen där ni får arbeta kommunvis med olika moment kopplat till handboken.

När: onsdag 7 september, kl. 8.30–16.00

Var: Scandic Triangeln, Triangeln 2, 211 43 Malmö. [Hitta hit](#).

Processdagen är gratis och vi bjuder på lunch och förmiddags- och eftermiddagsfika.

Tillgänglighet: Tillgänglig toalett, hiss och hörslina finns.

Information och anmälan: Anmälan görs hos [MUCF](#) **senast den 15 augusti**

Om inte direktlänkningen fungerar kopiera in denna länk i din webbläsare:
<http://www.mucf.se/crs/Registration.do?confId=682>

För ytterligare information kontakta gärna Maria Billinger, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor maria.billinger@mucf.se

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällsfrågor

Länsstyrelsen
Skåne

Bilaga 4: Exempel på workshopinbjudan

Workshop om våldsprevention

Onsdag 5 oktober, kl. 9.00–16.00

Ryttargången, Stadshuset

Våld är tyvärr en del av ungas vardag och konsekvenserna av att både utöva och bli utsatt för våld kan vara stora. Våldet kan handla om mobbning eller andra typer av kränkningar i skolan, våld på offentliga platser, kränkningar på nätet, våld och kränkningar i samband med idrottsutövande, i ungas kärleksrelationer, i sociala relationer eller inom familjen.

Umeå kommun är en av 11 utvalda kommuner som under 2016 får en lokalt utformad kostnadsfri workshop av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF), utifrån handboken *Inget att vänta på*. Syftet med dagen är att stötta utvecklingen av ett lokalt sammanhållet våldsförebyggande arbete i kommunen.

Vi kommer bland annat att jobba med en handlingsplan som ni kan använda i ert kommande arbete. Workshopen riktar sig till strategiskt utvalda personer, antalet deltagare är begränsat till 15 platser.

Program

9.00	Introduktion till dagen och handboken <i>Inget att vänta på</i>
10.00	Fika
10.15	Workshop Om att forma ett team och skapa en vision Om att beskriva våld som ett problem
12.15	Lunch
13.15	Workshop Om den socioekologiska modellen
14.30	Fika
14.50	Workshop Riskfaktorer och interventioner
15.25	Sammanfattning
16.00	Slut på dagen

Välkomna!

Linda Gustavsson, jämställdhetsstrateg, Umeå Kommun & Mona Åström, processledare, UmeBrå

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2017

projektledare **Maria Billinger**
grafisk form **Christián Serrano**

distribution **MUCF, Box 17801, 118 94 Stockholm**
webbplats **www.mucf.se**
tfn **08-566 219 00**

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällsfrågor